

Nacionalni kurikulum

Nacionalni okvirni kurikulum temeljni je dokument koji na nacionalnoj razini donosi vrijednosti, opće ciljeve i načela odgoja i obrazovanja, koncepciju učenja i poučavanja, određuje odgojno-obrazovna postignuća na određenim stupnjevima učenikova razvoja, odnosno postignuća za određene odgojno-obrazovne cikluse i odgojno-obrazovna područja, te utvrđuje načine i kriterije vrednovanja i ocjenjivanja

Naveo sam tek jednu rečenicu iz uvodnog dijela (prijedloga) **Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi** što se nedavno pojavio na mrežnim stranicama MZOS-a. Činilo mi se vrijednim reći nekoliko riječi o mojim, doduše prvim i nepotpunim, dojmovima te time potaknuti i vas – čitatelje MiŠ-a da se i sami uključite u analizu ovog dokumenta.

Na početku evo nekoliko općih napomena.

Prije svega, tekst je (nepotrebno) preopsežan. U njemu je previše kitnjaste frazeologije pa je dojam kako se više mislilo na formu izričaja nego na sam sadržaj. Uočava se stilska, pa i sadržajna neujednačenost pojedinih dijelova teksta, vjerojatno stoga što su pisani potpuno nezavisno i potom na-prosto mehanički spojeni u cjelinu.

Tekst vrvi nepotrebnim posuđenicama što je još jedan razlog otežane čitkosti. Pa ipak je riječ o nacionalnom dokumentu. Zar se uistinu riječi kao što su *kompetencija, holistički, profil, transparentan, interpersonalni, recepcija, produkcija, interakcija, prezentacija, koherentan, efikasnost, fleksibilnost* i mnoge druge pa konačno i sama riječ *kurikulum* ne mogu zamijeniti prikladnim riječima hrvatskog jezika?

Nadalje, dokument je pretjerano zahtjevan u svakom pogledu i nije realno očekivati da će ono što je njegova namjera zaživjeti u dogledno vrijeme. Vjerojatnije je da će završiti u nekoj ladici čekajući neka bolja vremena. Za ovako zahtjevne i opsežne promjene u sustavu obrazovanja, Hrvatska jednostavno nije spremna. Imamo li ljudski potencijal za provedbu ovih promjena, prije svega u stručnim službama? Što je s materijalnim sredstvima? Podsjećam samo na prvi veći zahvat u posljednje vrijeme – državnu maturu. Možemo li pogledati istini u oči?

Toliko o cjelini dokumenta.

A sada riječ-dvije o nekim potankostima, posebice o VIII. poglavlju **Očekivana postignuća učenika prema odgojno-obrazovnim područjima** gdje se obrađuju sadržaj i struktura pojedinog odgojno-obrazovnog područja, definiraju odgojno-obrazovni ciljevi i očekivana postignuća za određene odgojno-obrazovne cikluse. Ne bih se upuštao u razmatranje dijelova koji se odnose na druga područja od kojih su neka, kako mi se čini, lijepo sročena (primjerice prirodoslovlje), zadržao bih se na području matematike.

Već prvih nekoliko rečenica ulogu i ciljeve nastave matematike opisuju na neprimjeren, da ne kažem na nedostojan način. Jer kao matematičar ne mogu prihvatiti da je *temeljna zadaća matematike da učenici usvoje matematička znanja potrebna za donošenje utemeljenih odluka u različitim situacijama svakodnevnog života* te da *kao nastavni predmet matematika treba osigurati i čvrstu osnovu za učenje nastavnih predmeta u svim drugim odgojno-obrazovnim područjima...* Ovim se postavkama idejno i koncepcijski usmjerava nastava matematike u pogrešnom smjeru. Naravno, i ovo što je navedeno ciljevi su učenja matematike u školi, ali ne i temeljni, već samo neki od mnogih (upućujem ponovo na ciljeve nastave prirodoslovlja u ovom istom dokumentu). Matematika je povijesna znanost, nezavisna i suverena, bogata svojim sadržajima i metodama i ne može se svesti na puki alat u službi praktičnih ciljeva. A upravo to svođenje matematike na "robinju znanosti" (E.T. Bell) prožima cijeli ovaj odjeljak. Kako ne bi bilo zabune, naglašavam: u svakoj prigodi u nastavi valja ukazivati na primjene matematike, ali to mora biti spontano, prirodno, uvjerljivo i smisleno pa time i poticajno za učenje. Oduzeti matematičar njezin identitet značilo bi ukinuti je kao zaseban školski predmet pa bi njezine sadržaje mogli priključiti

nekom drugom nastavnom području, možda prirodoslovnom ili, još bolje, tehničkom.

U odjeljku s podnaslovom *Ciljevi matematičkog područja* niz je ispraznih rečenica u kojima se razbacuje kojekakvim pojmovima bez pravog osjećaja za njihovo značenje i težinu koje ti pojmovi imaju u matematici. Što primjerice znači da matematičko obrazovanje učenicima treba omogućiti *razumijevanje vrijednosti matematike kao univerzalnog jezika znanosti, tehnologije i umjetnosti te kao alata za modeliranje različitih procesa i rješavanje raznovrsnih problema te razvoj sposobnosti matematičkog modeliranja i kritičkog propitivanja pretpostavki modela, ili razvoj pozitivnog stava prema matematici, trajno kreativno zanimanje za nju i postizanje uspjeha u matematičkim aktivnostima.*

Takvih nemuštih pa i nesuvislih rečenica ima u izobilju. Ovo nije mjesto za sustavnu analizu, ali ne mogu odoljeti a da ne navedem još nekoliko primjera.

Kaže se:

Matematičko obrazovanje učenicima treba omogućiti:

- *povezivanje vlastitog jezika i ideja s formalnim matematičkim jezikom i simbolima te prevođenje iz jednog jezika u drugi;*
- *komuniciranje matematičkih ideja i rezultata drugima u usmenom, pisanom i vizualnom obliku te upotrebom matematičkog jezika;*
(izdvojeno iz podtočke *Prikazivanje i komunikacija*),
- *povezivanje matematičkih ideja, koncepata i tehnika;*
- *razumijevanje veza i međusobnog odnosa matematičkih ideja te oblikovanje koherentne matematičke cjeline nadovezivanjem ideja jedne na drugu;*
- *učenje matematike u relevantnim kontekstima;*
(izdvojeno iz podtočke *Povezivanje*),
- *razvoj spretnosti u upotrebi algebarskih izraza pri rješavanju praktičnih problema;*
- *analiza promjene u različitim kontekstima;*
- *primjena transformacija i upotreba simetrije pri analizi matematičkih situacija;*
- *razvoj spretnosti i sigurnosti pri upotrebi mjernih instrumenata i uređaja;*
(izdvojeno iz točke *Matematički koncepti*).

Treba preispitati i dio Kurikuluma koji određuje učenička postignuća na kraju pojedinog odgojno-obrazovnog ciklusa. I dok se u dijelu što se odnosi na prvi i drugi pa i treći ciklus govori relativno konkretno o očekivanim usvojenim znanjima iz čega su na neki način prepoznatljivi i sadržaji, u dijelu koji se odnosi na završni ciklus niz nejasnih rečenica i ispraznih fraza (opet) ometa razumijevanje. Tako već prva rečenica ovdje glasi: *Do kraja 12. godine školovanja učenici trebaju razviti konceptualno razumijevanje, višestruke reprezentacije i veze, modeliranje, matematičko rješavanje problema, naučiti racionalno i efikasno koristiti tehnologiju (računalo, džepno računalo, grafičko računalo i dr.) te steći znanja za daljnje obrazovanje.* Kaže se potom da će *učenici povezivati matematičke ideje s drugim matematičkim konceptima, svakodnevnim iskustvom i drugim disciplinama te modelirati procese i situacije koji iz njih proizlaze.* A kada se ipak namjerava izreći nešto konkretnije, onda se uistinu pretjeruje: *Učenici će znati oblikovati i istraživati pojave iz stvarnog svijeta pomoću kvadratnih, eksponencijalnih, logaritamskih i trigonometrijskih funkcija.*

Nemoguće je ovdje u ovom prostorno ograničenom prilogu navesti sve primjedbe i prigovore, ali vjerujem kako već navedeni izvatici i navodi ukazuju kako, barem što se tiče matematičkog područja, na dokumentu valja još dobro poraditi. Glavni je zahtjev da tekst ima biti jednostavan, jasan i svakomu čitljiv. Nije dobro ostaviti čitatelja, a još manje onog čitatelja koji će provoditi ideje i ciljeve ovog kurikuluma u čuđenju i brizi oko toga što ga očekuje.

Dodajmo kako neki dijelovi teksta ukazuju kako korektura i jezična lektura ili nisu provedene ili su pak provedene površno pa i u tom smislu valja provesti čišćenje.

I na kraju: Ministarstvo objavljuje javnu raspravu o ovom važnom dokumentu koja će trajati do 31. siječnja 2009. godine. No zatim se kaže: *Svi zainteresirani mogu svoje prijedloge slati na adresu elektroničke pošte infokurikulum@mzos.hr*

Javna rasprava bez javnosti!? Je li sličnost s "javnom raspravom" prigodom pojave HNOS-a slučajna?

Branimir Dakić